

унікальність кожної культури кристалізується в специфічних метафоричних моделях та образних системах.

Список використаних джерел

- Зінченко, Г. (2018). *Англійські прислів'я та їхні українські відповідники*. Арій.
- Шарманова, Н. М. (2015). *Етнолінгвістика*. НПП Астерікс.
- Франко, І. (Упоряд. та поясн.). (1901–1905). *Галицько-руські народні приповідки* (Т. 1, вип. 2, с. 6). *Етнографічний збірник*, Т. XVI. Наукове товариство ім. Шевченка.
- Франко, І. (Зібр., упоряд. та поясн.). (1901–1905). *Галицько-руські народні приповідки*. Т. 1, вип. 2: (Відати – Діти). Накладом Т-ва; 3 друк. Наук. Т-ва ім. Шевченка. Етнографічний збірник. (Б. р.). Т. XVI (С. 6).

ФЕМІНІТИВИ Й МОВНА ПОЛІТИКА: ШЛЯХ ДО ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Тетяна ОГАРЄНКО

Донецький державний університет внутрішніх справ, Україна

Вивчення питання називання жінок в різні часи, типи засобів та методів їх створення вже давно привертає увагу мовознавців. Фемінітивній підсистемі сучасної української літературної мови властиві активні процеси змін на різних мовних рівнях, що спричинені розширенням за останні десятиліття семантичних категорій фемінітивів у таких галузях діяльності, як освітня, наукова, культурологічна, мистецька, спортивна, туристична, соціальна, юридична, економічна, військова, дипломатична та інших. Фемінітиви формувалися протягом усієї історії української мови та стали відображенням багатьох власних діахронних і синхронних мовних явищ. Найперші назви утворились у період так званої праіндоевропейської єдності. «Фемінітиви стрімко виникали разом з розвитком української мови. Україномовні твори завжди містили фемінітиви, і це відрізняло українську літературу від російської. Але з початком репресій у 30-х роках та тотальної русифікації вживання фемінітивів стерлося, зійшло нанівець. Таким чином радянська влада намагалась не тільки наблизити українську мову до російської, а й стерти поняття особистості. Замість чоловіків та жінок партія прагнула створити товаришів» (Вакулович, 2024, с. 63).

Мовна політика, як важливий інструмент формування культурної ідентичності нації, впливає не лише на функціонування мови, але й на соціальні процеси. У сучасному українському суспільстві мовна політика набуває нового значення в контексті гендерної рівності, зокрема через дискусії навколо використання фемінітивів. Під впливом змін у новому виданні Українського правопису 2019-го року, яке розширило правила утворення іменників для позначення жінок від чоловічих назв, в українському інформаційному просторі значно активізувалися процеси створення та використання фемінітивів.

Можна зазначити, що явище «фемінітив» є об'єктом міждисциплінарних досліджень, знаходиться на перетині кількох наукових напрямів – політологічного, соціолінгвістичного та психолінгвістичного.

Справедливо відзначають дослідники, що «упровадження гендерно паритетної мови в усі сфери життя відбувається з одночасним урегулюванням ролі жінки в суспільстві за принципом гендерної рівності» (Вінтонів, 2023, с. 18). Вживання фемінітивів демонструє присутність жінок у різних професіях та соціальних ролях, які традиційно вважалися «чоловічими». Фемінітиви є не лише лінгвістичним феноменом, але й соціальною та культурною категорією. Їхнє активне використання сприяє утвердженню ідеї рівності статей у суспільній свідомості. Важливо, щоб мовна політика підтримувала ці зміни через активне впровадження фемінітивів у медіа, освіту, офіційну документацію та публічну комунікацію.

Фемінітиви – потреба часу, а свідоме їх вживання – це повернення в правильне мовне русло, що впливає передусім на вирішення гендерних проблем суспільства. Формування гендерно чутливої мови – це не лише питання правил, але й етична необхідність, яка дозволяє бачити і визнавати рівноправність усіх членів суспільства. Фемінітиви – це крок до усвідомлення того, що жінки є учасниками всіх сфер життя, і їхня присутність має бути відображена в мові.

У сучасній Україні мовна політика зосереджена на підтримці та розвитку української мови, і питання гендерної рівності стає одним з ключових у цьому контексті. Рішення щодо використання фемінітивів отримує офіційне закріплення в мовній практиці. Проаналізувавши результати соціологічного дослідження, науковці зробили висновок, що «більше половини опитаних (53 %) наголосили, що державна мовна політика має сприяти поширенню фемінітивів серед населення» (Вінтонів, 2023, с. 18).

Незважаючи на поступову популяризацію фемінітивів, їхнє використання досі викликає певні труднощі. Одна з головних проблем – це традиційна мовна інертність, коли частина суспільства вважає, що фемінітиви порушують «естетику» мови або є стилістично важкими для сприйняття. Часто можна почути аргументи, що фемінітиви є штучними новоутвореннями, хоча багато з цих форм існували в українській мові здавна, але з часом були витіснені через домінування чоловічого роду. Важливо враховувати, що мовні зміни вимагають часу, а впровадження нових форм у суспільну свідомість залежить від багатьох факторів, включно з мовною політикою та освітніми ініціативами.

Таким чином, мовна політика України відіграє ключову роль у підтримці гендерної рівності через популяризацію фемінітивів. Цей процес є важливою складовою сучасного розвитку української мови та культури. Попри існуючі виклики, використання фемінітивів сприяє деконструкції стереотипів та посиленню ролі жінок у різних професійних та соціальних сферах. Подальша робота з формування гендерно чутливого мовлення, підтримана на державному рівні, допоможе досягти більшої рівності та визнання внеску жінок у суспільне життя України.

Список використаних джерел

- Вакулович, Л. Л., Назаренко, Н. Г., & Регушевська, І. А. (2024). Фемінітиви в українській мові як відображення суспільних викликів сьогодення. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (208), 61–66. Відтворення з <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/276/259>
- Вінтонів, М. О., Бойко, М. І., Горохова, Т. О. (2023). Фемінітиви в сучасному українськомовному середовищі (за результатами соціолінгвістичного дослідження). Відтворення з <http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v63/3.pdf>

ДО ПИТАННЯ ПРО ВЕРБАЛІЗАЦІЮ КОНЦЕПТУ „ГОТТ“ У НІМЕЦЬКИХ ПАРЕМІЯХ

Світлана ПАНТЕЛЄЄВА

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Україна

Паремії як один з найдавніших жанрів фольклору посідають унікальне місце у світовій культурі й відіграють важливу роль у духовному житті багатьох народів. Вони відображають не тільки мовні особливості, але й дають уявлення про ментальність, цінності, соціальні і культурні норми, релігійні вірування, найглибші переконання і мудрість багатьох поколінь різних мовних спільнот.

Важливим компонентом світосприйняття для німецькомовної культури, як і для багатьох інших європейських культур, є релігійність. Релігійні уявлення пронизують усі аспекти життя німецького народу, а образ Бога (Gott) є центральним елементом не тільки релігійної, але й повсякденної свідомості німців. Про це свідчить значна кількість (близько 40) стійких виразів і паремій з компонентом *Gott*, які представлені у «Словнику німецьких ідіом» Duden (Дуден), у «Словнику німецьких ідіом у контексті» німецького мовознавця Ханса Шемана (понад 100 мовленнєвих виразів) та на інтернет-сторінці «Німецькі прислів'я» (*Gott in deutschen Sprichwörtern, Gottlose in Sprichwörtern*) (понад 700 одиниць). Це свідчить про те, що, хоча релігійність у німецькомовному суспільстві дещо знизилась, паремії та стійкі вирази з компонентом *Gott* відображають важливі етичні, соціальні та психологічні аспекти життя та активно вживаються у повсякденній німецькій мові навіть у мовленні осіб, які не мають високого рівня релігійності.

Як і будь-який інший релігійний концепт, концепт „ГОТТ“ як ядерний є переважно позитивно конотованим. Водночас цей концепт вербалізовано в пареміях з амбівалентною конотацією, оскільки він в одних умовах може сприйматися позитивно, а в інших – негативно. Так, Бог може як оберігати, допомагати, так і карати (Венжинович, 2010, с. 256).

Концепт „ГОТТ“ омовлюється в німецьких пареміях, як і в культурах багатьох народів Європи передовсім як символ вищої влади та справедливості: *gerechter Gott* (Schemann, 2011, с. 279), *Arm und reich, vor Gott sind alle gleich* (Gott